

Utrikesutskottets betänkande nr 16 om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om gränserna för Finlands territorialvatten samt om godkännande av avtalsarrangemang beträffande Finlands territorialvatten, kontinentalsockel och fiskezon

Riksdagen remitterade den 17 juni 1994 regeringens proposition nr 114 till utrikesutskottet för beredning.

Utskottet har hört avdelningschefen Holger Rotkirch, ambassadrådet Marja Lehto och lagstiftningsrådet Ronald Wrede vid utrikesministeriet, lagstiftningsrådet Pekka Vihervuori vid justitieministeriet, regeringsrådet Pekka Pitkänen vid försvarsministeriet, fiskerirådet Markku Aro vid jord- och skogsbruksministeriet, äldre regeringssekreteraren Lolan Eriksson vid trafikministeriet, överinspektören Into Kekkonen vid miljöministeriet, diplomingenjören Jukka Varonen vid sjöfartsstyrelsen, byråchefen Carl Storå vid Ålands landskapsstyrelse, kommandören Matti Villanen vid huvudstaben samt kommandören Mikko Ruutu vid Bottniska vikens sjöbevakningssektion.

Utskottet har behandlat ärendet och anför värdsamt följande.

Regeringens proposition

I propositionen föreslås ändringar i lagen om gränserna för Finlands territorialvatten. Enligt förslaget skall Finlands territorialhav omfatta 12 sjömil i stället för 4 sjömil som för närvarande. Territorialhavet föreslås bli utvidgat på Finska viken genom att det norr om mittlinjen under alla förhållande finns en 3 sjömil bred korridor av öppet hav i riktning öst-väst.

Regeringen föreslår också att riksdagen skall godkänna överenskommelsen med Estland om förfarandet vid ändring av territorialvattengränserna i Finska viken, som ingicks i form av notväxling den 4 maj 1994, och överenskommelsen med Sverige om avgränsningen i Ålands hav och norra Östersjön av Finlands kontinentalsockel och fiskezon samt Sveriges ekonomiska zon, som ingicks den 2 juni 1994 samt det anknäytande protokollet.

Överenskommelserna träder i kraft 30 dagar efter att parterna har meddelat varandra om det interna godkännandet av respektive överenskommelse. Lagen om ändring av lagen om gränserna för Finlands territorialvatten avses träda i kraft samtidigt som de ovan nämnda överenskommelserna.

Vidare har propositionen korrigerats genom att det för utrikesutskottet har lagts fram ett förslag om att ett nytt 5 mom. skall fogas till 7 § lagen om ändring av lagen om gränserna för Finlands territorialvatten. Då uppstår det inte vid utvidgningen av territorialhavet några svårövervakade kilar norr och nordost om ögruppen Bogskär i samband med tre sjömilgränsen vid Bogskär och tolv sjömilgränsen från det finska fastlandet. Samtidigt föreslås det att lagens 6 § skall upphävas eftersom den är onödig. I praktiken har bestämmelserna i 6 § gällt endast Bogskär.

Utskottets ställningstaganden

Utvidgningen av territorialhavet

Enligt förslaget skall Finlands territorialhav utvidgas från 4 till 12 sjömil med vissa undantag för bl.a. Finska viken och ögruppen Bogskär. Syftet med undantagsbestämmelserna för Finska viken är att trygga fri genomfart till S:t Petersburg och Kronstadt för den internationella sjöfarten och lufttrafiken.

I Förenta nationernas havsrättskonvention fastställdes en maximibredd på 12 sjömil för kuststaternas territorialhav. Vid sidan av Danmark är Finland för närvarande den enda Östersjönation som inte har utvidgat sitt territorialhav till 12 sjömil.

Ett av de centrala målen för en utvidgning av territorialhavet är att förbättra myndigheternas förutsättningar att övervaka inresor i och utresor

ur landet. Utvidgningen av det område som övervakas av finska myndigheter och där främmande fartygs rörelsefrihet är begränsad går ut på att förbättra myndigheternas möjligheter att i tid avslöja olovlig trafik och ge dem tillräckligt med tid för nödvändiga åtgärder. En utvidgning av territorialhavet innebär också att Finlands tullområde förstoras, vilket för sin del förbättrar myndigheternas möjligheter att ingripa när smuggling misstänks.

Om territorialhavet utvidgas till 12 sjömil får myndigheterna också större möjligheter att vidta olika åtgärder för skydd av den marina miljön, bl.a. med tanke på förorenande utsläpp eller för att begränsa verkningarna av sådana.

Enligt försvarsmakten medför en utvidgning av territorialhavet ökade krav på områdesövervakningen och på behovet av resurser. Å andra sidan förbättras försvarsmaktens möjligheter till militärövningar på Finlands sjöterritorium och främmande staters obehindrade underrättelseverksamhet till sjöss mot Finlands territorium tvingas längre ut från kusten.

En utvidgning av Finlands territorialhav från 4 till 12 sjömil förändrar inte fiskeriarangemangen på området.

I lagen om gränserna för territorialvattnen ingår också en definition av det inre territorialvattnets gräns mot land i enlighet med konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö, som förnyades 1992. Vidare ingår fastställande av baspunkterna från vilka territorialhavets yttre gränsposition räknas.

Utskottet noterar att en utvidgning av territorialhavet till 12 sjömil innebär att Finlands territorialvattengränser samordnas med grannstaternas. Enligt utskottet är det ändamålsenligt att gränsen för territorialhavet vid ögruppen Bogskär justeras och ändras i enlighet med det nya 5 mom. i 7 § lagen om ändring av lagen om gränserna för Finlands territorialvatten. Härvid blir territorialvattnen till formen lättare att tillämpa och övervaka. Vidare anser utskottet att 6 § skall upphävas som obehövlig.

Utskottet påpekar att en utvidgning av Finlands territorialhav enligt självstyrelselagen för Åland automatiskt medför en motsvarande utvidgning av landskapet Ålands område. Ändringarna av Finlands territorialvattengränser avses gälla också landskapet utan att självstyrelselagen behöver ändras. Sålunda behöver Ålands lagting inte ge sitt samtycke. Härvid förlängs gränsen mellan landskapet Åland och övriga Finland.

När territorialvattnen utvidgas växer det område väsentligt som inte har någon kommungräns. Detta medför juridiska och administrativa oklarheter. Utskottet anser att det så snabbt som möjligt bör vidtas åtgärder för att bestämma kommungränserna på Finlands alla territorialvatten efter att utvidgningen av territorialvattnen har trätt i kraft.

Överenskommelsen med Estland

Den genom notväxling ingångna överenskommelsen med Estland förutsätter att ingendera parten genomför sådana utvidgningar av sitt territorialvatten i Finska viken som begränsar genomfarten utan att meddela den andra parten på förhand. Genom överenskommelsen fastställs korridorsystemet, som grundar sig på ömsesidighet och gör fri genomfart möjlig i det öppna havet på bägge sidor om mittlinjen liksom också fri överflygning i luftrummet över detta.

Överenskommelsen med Sverige

I överenskommelsen fastställs avgränsningslinjen mellan å ena sidan Finlands kontinentalsockel och fiskezon och å andra sidan Sveriges ekonomiska zon fram till den sydligast möjliga koordinatpunkten. Avgränsningslinjen gäller såväl vattenområdet som havsbotten. I överenskommelsen har bland annat avtalats om en delning av den vita zonen väster och söder om ögruppen Bogskär. Efter att överenskommelsen har trätt i kraft är hela avgränsningslinjen mellan Finlands och Sveriges sjöterritorier fastställd.

Behovet av riksdagens samtycke

I den överenskommelse som ingåtts med Estland genom notväxling förutsätts att Estland minst 12 månader på förhand underrättas när Finland utvidgar sitt territorialhav på Finska viken fullt ut. I och med att Finland förpliktas att hålla den aktuella territorialvattengränsen i kraft, tills terminen på 12 månader har löpt ut, binder överenskommelsen dock indirekt lagstiftningsmakten i Finland och förutsätter sålunda riksdagens samtycke.

Överenskommelsen med Sverige om avgränsningen av Finlands kontinentalsockel och fiskezon samt Sveriges ekonomiska zon innebär en begränsning av de vatten- och havsbottenområden utanför territorialhavet på vilka Finland får utöva sina suveräna rättigheter att utforska och

utvinna naturtillgångar och utnyttja fisktillgångar. Vidare innehåller överenskommelsen särskilda bestämmelser om Svenska Björn och ögruppen Bogskär i Ålands hav.

Utskottet föreslår vördsamt

att Riksdagen godkänner de bestämmelser som kräver riksdagens samtycke i den med Estland genom notväxling den 4 maj 1994 ingångna överenskommelsen om förfarandet vid ändring av territorialvattengränserna i Finska viken, och

att Riksdagen godkänner de bestämmelser som kräver riksdagens samtycke i den med Sverige i Stockholm den 2 juni 1994 ingångna överenskommelsen om avgränsningen i Ålands hav och norra Östersjön av Finlands kontinentalsockel och fiskezon samt Sveriges ekonomiska zon.

Vidare föreslår utskottet vördsamt

att lagförslaget i regeringens proposition skall godkännas sålydande:

Lag

om ändring av lagen om gränserna för Finlands territorialvatten

I enlighet med riksdagens beslut upphävs 6 § lagen den 18 augusti 1956 om gränserna för Finlands territorialvatten (463/56), ändras 1 § 1 mom., 3, 4 och 5 §§ (utesl.), 7 § 2 och 3 mom. och 8 § (utesl.), av dessa lagrum 1 § 1 mom. och 7 § 3 mom. sådana de lyder i lag av den 5 december 1969 (781/69) samt 4 §, 7 § 2 mom. och 8 § i lag av den 5 mars 1965 (144/65), samt fogas till lagen en ny 5 a § och till 7 § nya 4 och 5 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 6 mom., som följer:

1, 3, 4, 5 och 5 a §§
(Såsom i regeringens proposition)

6 §
(Utesl.)
7 §

— — — — —
(2, 3 och 4 mom. såsom i regeringens proposition)

I norra delen av Östersjön vid ögruppen Bogskär lämnar territorialhavets yttre gräns i väst den yttre gränsen enligt 5 § i en punkt, där avståndet till baspunkten söder om Bogskärs fyr är tolv sjömil, och går som en rak linje mot sydost och förenar sig

med en cirkelbåge som har en radie av tre sjömil och den nämnda baspunkten som medelpunkt. Territorialhavets yttre gräns lämnar cirkelbågen i en punkt där en rak linje som dragits på ett avstånd av tre sjömil från de södra baspunkterna vid Bogskär tangerar cirkellinjen, och följer denna linje mot ostnordost mot den yttre gränsen enligt 5 § tills den förenar sig med denna. (Nytt 5 mom.)

8 §
(Såsom i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet
(Såsom i regeringens proposition)

Helsingfors den 27 januari 1995

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Paasio, vice ordföranden Donner, medlemmarna Haavisto (delvis), Jaakonsaari,

Korkeaoja, Kuuskoski, Louvo, Mattila, Tiuri, Tuomioja, Vistbacka, Väyrynen och Wahlström samt suppleanten Kalliomäki.

